

Gréckokatolícka cirkev na Slovensku vo svetle výročí

Gréckokatolícka cirkev na Slovensku počas svojho jestvovania 18 rokov oficiálne neexistovala, ale napriek tomu oslávila významné medzníky svojej existencie verejne, s radosťou a hrdosťou. Počas 4. – 5. novembra 2008 spomínala na udalosti i dôležité osobnosti svojej doby v rámci medzinárodnej vedeckej konferencie - Gréckokatolícka cirkev na Slovensku vo svetle výročí. Gréckokatolícka teologická fakulta PU v Prešove bola jej organizátorom a dnes môžeme skonštatovať, že bola úspešná a podnetná.

V tomto roku si Gréckokatolícka cirkev na Slovensku pripomína viaceré významné udalosti vo svojej histórii:

- 215 rokov od narodenia druhého prešovského biskupa Jozefa Gaganca a 165 rokov od jeho biskupskej konsekrácie,
- 190 rokov od kanonického erigovania Prešovského gréckokatolíckeho biskupstva,
- 175 rokov od narodenia tretieho prešovského gréckokatolíckeho biskupa Dr. Mikuláša Tótha,
- 130 rokov od narodenia generálneho vikára Prešovského biskupstva a významného teológa prof. Mikuláša Rusnáka,
- 125 rokov od biskupskej konsekrácie a intronizácie štvrtého prešovského gréckokatolíckeho biskupa Dr. Jána Vályiho,
- 120 rokov od narodenia blahoslaveného biskupa – mučeníka Pavla Petra Gojdiča, OSBM, šiesteho prešovského sídelného biskupa,
- 40 rokov od obnovenia činnosti Gréckokatolíckej cirkvi v Československu v roku 1968,
- vyhlásenie metropolie Gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku a povýšenie Prešovského biskupstva na arcibiskupstvo,
- povýšenie Košického gréckokatolíckeho apoštolského exarchátu na biskupstvo,
- zriadenie Bratislavského gréckokatolíckeho biskupstva.

Konferenciu na pôde Gréckokatolíckej teologickej fakulty PU v Prešove (GTF PU) otvoril príhovorom prof. ThDr. Peter Šturák, PhD., dekan GTF PU. Po svojom príhovore ocenil Emeritného biskupa Mons. Jána Hirku a súčasného arcibiskupa – metropolitu Mons. ThDr. Jána Babjaka SJ, PhD., pamätnou medailou za celoživotný prínos k rozvoju tejto teologickej fakulty. Potom, ako sa hostom prihovorili ocenení biskupi, pokračoval príhovorom rektor PU v Prešove prof. René Matlovič, PhD. Svojou návštevou poctil túto konferenciu vzácny človek, mediálny odborník a rektor Katolíckej univerzity v Ružomberku Prof. Dr. h. c. Tadeusz Zasepa.

Zúčastneným svoje prednášky ponúkli odborníci a významné osobnosti. Historici, profesori a kňazi z celého Slovenska i zahraničia.

Prodekan pre vedu a vzdelávanie GTF PU PhDr. Jaroslav Coranič, PhD. hovoril o procese vzniku Prešovského gréckokatolíckeho biskupstva, Doc.ThDr. Marek Petro, PhD. o iniciatívach otca ordinára Jána Hirku o revitalizáciu teologickej fakulty a kňazského seminára po roku 1968. Pôsobenie vladyku Jána Babjaka, SJ vo vzťahu k teologickému vzdelávaniu a kňazskej formácii v Prešove zmapoval jeho hovorca a kancelár arcibiskupského úradu v Prešove a odborný asistent na GTF PU v Prešove ThDr. Ľubomír Petřík, PhD., ktorý zároveň predstavil výnimočnú a vzácnu publikáciu *Očami hovorcu*, ktorá je doslova historickým exkurzom do mediálneho obrazu arcibiskupa, jeho aktivít, návštev, stretnutí a zároveň je plná postrehov autora. Kniha si svojim historickým významom nájde svoje popredné miesto zrejme až uplynutím času a pre budúce generácie bude pozoruhodným exemplárom. Ale už dnes je nepochybne publikáciou hodnou pozornosti, pretože mapuje aj život miestnej gréckokatolíckej cirkvi v súčasnosti a zároveň je vydaná pri príležitosti výročí,

ktorým sa venovala aj táto konferencia. Takto ju predstavil aj prodekan pre zahraničné vzťahy a rozvoj ThDr. PaedDr. Ing. Gabriel Paľa, PhD.

Blahoslavený biskup P. P. Gojdič OSBM a jeho prínos pre rozvoj cirkevného školstva bol témou prof. ThDr. Petra Šturáka, PhD. o aktuálnosti historického diela Mikuláša Russnáka pre súčasnosť hovoril prof. ThDr. Vojtech Boháč, PhD. Nový gréckokatolícky kalendár predstavil jeho zostavovateľ ThDr. Michal Hospodár, PhD.

Dr. hab. Józef Marecki prof. vo svojom príspevku hovoril o patrocíniách gréckokatolíckych chrámov na Slovensku, čím vyjadril, že zasvätenie chrámu vždy bolo určitým druhom verejného vyznania viery lokálneho spoločenstva. Na základe patrocínia môžeme urobiť ich obsahovú i historickú analýzu. O biskupovi Jánovi Vályim a maďarských gréckokatolíkoch hovoril Dr. György Janka. Vo svojej prednáške Rímske Collegium Germanicum a Hungaricum ako o jednom z najvýznamnejších bohosloveckých inštitúcií, vyzdvihujúc vlastnosti, ktorými disponujú tam vychovávaní bohoslovci hovoril Dr. Tamás Véghseő a ich vzťah ku gréckokatolíckej cirkvi ilustroval na príklade germánskeho absolventa Juraja Lippayiho.

O trnavskom arcibiskupstve a jeho posunu od administratúry k súčasnému metropolitnému sídlu hovoril Doc. PhD. ThLic. Juraj Dolinský, SJ, PhD. Vzniku Spišskej diecézy a osobe biskupa Jána Vojaššáka sa venoval prof. ThDr. ICDr. PaedDr. František Dluhoš, PhD., o Košickej arcidiecéze a seminári sv. Karola Boromejského prednášal prof. ThDr. Cyril Hišem, PhD. So stručnou históriou banskobystrickej diecézy a jej biskupmi, zúčastnených oboznámil ThDr. Gabriel Brendza, PhD. Osobnosť biskupa Jozefa de Camillisa a jeho boj s problémami administratívnymi, pastoračnými i vieroučnými v rámci gréckokatolíckej cirkvi v 17. storočí mapoval prof. ICDr. Cyril Vasil' SJ, PhD., rektor Pontificio Istituto Orientale v Ríme (PIO). Prednáškou o gréckokatolíkoch v Šariši v druhej polovici 18. storočia mal Mgr. Ján Adam, PhD., z Filozofickej fakulty PU v Prešove. Dr. Oleg Dukh z Ukrajiny pútavo hovoril o rozvoji baziliánskych kláštoroch v strednej a východnej Európe. O obnove gréckokatolíckej cirkvi v roku 1968 o neľahkej ceste znovuzrodenia a procese jej legalizácie hovoril ThDr. Peter Borza, PhD. Konferenciu prednáškou o unionizme a ekumenizme na území tzv. Prešovska v 20. storočí ukončil ICDr. František Čitbaj, PhD.

V rámci tejto vedeckej konferencie bola podpísaná aj medzinárodná zmluva o spolupráci medzi GTF PU v Prešove a PIO v Ríme.

Nepochybne môžeme skonštatovať, že konferencia bola jedinečná aj prítomnosťou troch rektorov, ktorí sa prihovorili účastníkom konferencie a tiež tým, že mapovala jedinečné medzníky gréckokatolíckej cirkvi, jej výrazné osobnosti a jedinečnosť výročí stretávajúcich sa práve v jednom roku. Význam oslavy gréckokatolíckej cirkvi a jej historických udalostí je o to výraznejší, že životu tejto cirkvi bol v päťdesiatych rokoch zasadený zničujúci úder, za prekonanie ktorého môžu len ľudia oddaní a milujúci svoju cirkev.

Vďaka za výraznú pomoc patrí spoluorganizátorom tejto konferencie– Gréckokatolíckemu arcibiskupstvu v Prešove, Pontificio Istituto Orientale Roma a Gréckokatolíckemu kňazskému semináru bl. biskupa Pavla Petra Gojdiča v Prešove.

Mgr. Martina Poláková